

ИЗЛАЗИ

ушорником, четвршом
и недељом

ЦЕНА:

за 1 месец 1 динар
или 1 крунаПретплату примају све поште у
Србији и иностранству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
ШТАМПАРИЈИ
ПАВЛОВИЋА И СТОЈАНОВИЋА

Неплаћена писма не примају се

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У ДУБРОВАЧКОЈ УЛ. БР. 9

БРОЈ 10 ПР. Д.

Уредник: Јанко М. Веселиновић

БРОЈ 10 ПР. Д.

СИНОЋ

(П О В И К Т О Р У И Г У)

Кад пред вече ветар пирка,
И милује благим летом...
Са мирисом душе своје,
Отвара се цвет за цветом...

С незнаних се страна тио
Тајанствена тама лева...
И с главицом испод крила,
Међ гранама тица снева.

И мирише дах пролећа...
Ал' к'о твоја младост није,
И сијају сјајне звезде
Твоје очи — још сјајније...

Ја шапутах тада тио...
У свечаном томе часу
Душа своје благе химне
По топломе зраку расу...

Ноћ је била тако чиста,
А ти тако светла, мила!
Изгубљена давно вера
На болној се души свила.

И звезде су трепериле
У несталном златном сјају...
Ја им рекох да на тебе
Светлост своју просипају...

И док с неба злато пада,
И док тама земљу крије,
Из погледа твога нек' се
На нас срећа, љубав лије...

14. Јуна, 1897.

Андрија Ивановић.

ГЛАВА У ТОРБИ

ИЗ ЗБИРКЕ: „РАЗВЕЈАНИ ЛИСТОВИ“

— Б. Б. —

(НАСТАВАК)

И, као да се беше и сувише уморио са тако
дуге реченице, необичне за његов лаконски говор,

задија се, обриса рукавом знојавно чело и нешто
чуперака с гологлаве, препаљене главе, па, као у
одговор на моје питање, тек сада се наже са свим
до мог ува и прошапта, не скидајући очију с оне
тачке отуда из мрака:

— Црни Микља!

И, доиста, сад и ја разазнадох силујете једне
високе, крупне људескаре и сићушне, нежне, хит-
лене сељанке.

Повукох рибара за рукав, као да његово сум-
њиво, страшљиво понашање и мене обхрва.

— Његова прелепа Бисенија! Лепша је од
горске виле!... Чух са свим већ на уву своје, чи-
сто уздрхтани шапат суровог рибара.

И, ко би се надао, да и сурови и суморни Ивко,
што удила, мреже и риболов, беху сва његова
мисао и сви снови, сва поезија и проза — умеде
бити и осетљив и усхићен! Чисто га зачуђено
омерих.

Он се беше налактио на одголићену кошчату
мишицу и погледом као да гуташе Микљу и
Бисенију.

Његове чуперке разгонио је лаки поветарац;
пространо ћелаво чело, скоро до темена, сијало се
спрам мркога лица, а у очима, као да се разлио
некакав сањалички израз, као код човека удубље-
ног у шарне снове младости, прошлости.

»Црни Микља«... само име што изусту, па ми
беше јасно и страховање његово и толика обазри-
вост и предострожност да га ко не чује, ил не
ода и не прокаже. Црни Микља ...страшило и ужас
на далеко и на широко: уз Саву и низ Саву и Дунаво.

Најчувенији и најопаснији криумчар од утока
Дрине до утока Колубаре, па чак до утока и нај-
веће реке српске — Мораве — у Дунаво; коме
беху познате и у највећем олују и у најгушћем
мраку: све аде, сви броди, спрудови, сви прелази,
заклони, врбаци, урвине на тој пространој граници
воденој између Србије и Аустрије, а која се пружа
на неколико стотина километара уз воду и низ воду...

Пролазаше поред нас натмурена, крупна и ви-
сока људа, широких плећа, очију као жива же-
равица, што као муња пресецају и прелетају, види
се, вична, једним погледом да омере и да оцене
човека. Ноге вите, руке кошчане, чело високо, за-
турено. Суро рухо, одабрано, скупоцена венецијска

чоха и ако избледела, похабана, урешена мрким свиленим гајтанима. Шешир црни, обода широка. Појас, силав. За силавом два шестопука револвера, седефни руковатки. Измеђ них заглављен, обвијајући револверу, убрус свилом испраткиван. О пасу, низ бутину леву, висаше сребрна канија са повећим ножем.

Грудњак, јелек, са рехавим, срмали везом. Зарукавље од цемадана, затурено високо к лактовима. Кошуља груба, ал као снег убуљена, са алватним зарукављем, живописно затурена, немарно згужвана, показује јаке, рундаве руке до лаката, са жилама чврстим, рибићама набреклим.

Корак хитлен, лаган, неједнак, с прекидима, право курјачки, или хајдучки, кад се глава, цело горње тело, све напред заноси, даље но што корак пође да на земљу ступи, када закорачи —... види се навика, да омери оком и ослуша ухом, пре но што стопала на тле стигне!

Глава се не креће за погледом нигде и опет се види да поглед непрестано стрелја десно, лево и унапред, да једнако зверу и без напрезања готово тамо допире камо и слух његов необично развијен и извезбан.

И опет његови густе, велики брци, што врховима допиру до веза на грудњаку, његово строго, озбиљно и марцијално, преплануло лице, пуно израза, мрштина и бора, придају целом његовом држању и збиље, и мушкости, јунаштва и достојанства. Друго рухо и друге прилике, па нигде лепшега модела за славног ратника, чувеног војсковођу. Све дисаше, говораше на њему: и израз лица, и држање главе и тела, и ход и кретање, и поглед; све једном речју показиваше и карактер и моћ, природу заповедничку, господарску.

Сићушна женица његова, нежна, лепушкаста, пуначка, бела и дивна као горска вила, пристајаше с уситњеним жустрим корацама, за његовим гигантским трагом. И малена, конђица, с кадифеним црним убрадником и свиленом спуштеном повећачом, као спретан и укусан оквир, доликоваше белом, као млекоом наливеном лицу, пуначком и једром, са руменим обрашчићима и пупчастим јагодицама.

Ал оно крупно гараво око и сјајно и мило, са дугим, густим трепавицама осенчено, црним још гушћим већама наткриљено, с прекидима светлуцава живосног погледа, као сев и одсев муње, и зажиже и разгаљује груди, па и нехотице ти на осмеј усне развлачи.

Грешне жеље, и лик, и кретање, и поглед, врцкање витог дивног стаса, природна незнана кокетерија, изазивају код сваког осмејак; рупице, посред браде и с обадве стране усана, дишу неком невинишћу, да све грешне жеље замру и утрну. Само је можете гутати погледом, ал без икаквих прохтева и чежњи, без икаквих грешних жеља и још грешнијих мисли! Само се јавља једна једина жудња да је гледате што дуже, што више.

Беше слика и бајна и лепа, занимљива и интересантна. И несличне природе и сасвим супротне: суровост — и нежност, мушкост — и милокрвност, препреденост — и невиност... и опет слика потпуна и пуна примамљивости и романтике!

Све то згледах, схватих, и закључих у тренутку, ал осећај један тако дубок и силян, овлада ми умом и грудима, за неколико оних тренутака, што их уграбих, докле ово двоје пролазаше пространом прашљивом ширином поред нос, обасјани светлошћу, што продираше кроз механска, широм отворена врата. Пун и румен месец помаљао се иза повијарка, и баш у том магновењу још јаке осветли ликове.

Још звоњаше у ушима мојим поздрав црног Микље. Још ми лебдијаше пред очима детињски нежни и невини осмејак на лицу младе жене, којим пропрати шанат својега поздрава.

— Где медвед увек узабере најлепшу крушку!

Чисто ме непријатно из снова трже и пробуди рибарево шиштање. И, колико се мало пре дивих, изненадном открићу блакости и нежности у осећајима и у гласу овог суровог старца, толико ми сад беше и непријатно и одвратно ово злобно сиктање једне ниске и пакосне душе.

Изгледаше као срдита немоћ ил као претња слабомоћног са скривеном песницом под гуњем.

Беше доиста тај Црни Микља, окружен ореолом славе, како га машта простог света у претеривању своје слика, и страшило за сумњиве прохтеве нискости и себичњаштва. Страх беше јачи од поштовања и од дивљења!

Црни Микља и његова дела беху читава епопеја дивље романтике каквих корзичких бандита, кампањских талијанских јунака, морских гусара или ускока.

— Тако лепа, млада и невина... и толико искушења!... нехотице и сањалачки, као више за себе и као у одјек свима тим мислима и закључцима, заустих на по гласа... Она је то зацело била, мало пре с њиме, али у мушком руху... Ах, тек тада што је морала бити лепа?!

Мој ме садруг погледа зачуђено, па тек дубоко уздахну и чисто се трже из својих мисли.

Ћутасмо неко време, док ја не прекидох ћутање:

— Зар и њу води собом на опасне ноћне излете и походе?

— Она му је десна рука!... промрмља рибар, па онда настави испрекидано: — Од Дрине до Мораве, на Дунаву и на Сави, не знам где има бољег крманоша од његовог чељадата.

Ја се чисто забленух у њега, толико ме то зачудило.

И испричах шта сам вечерас тамо доле на обали видео и чуо.

Ивко ме саслуша, климну и заврте замишљено главом и као да се више од страха, но што беше вољан, диже у трошну колебицу своју, доле на обали савској, ал ми озбиљно, готово строго заврши саветом, наше вечерашње зановегање:

Перем руке! Шта ме се тиче шта раде други? Црни Микља... не желим да имам с њим кавге! Тај не зна за шалу! Има држава плаћених људи, силе и власти да свакоме на пут стане ако ради што не ваља. Шта се то настиче? Нека сваки гледа свога посла. Најбоље је бежати подаље оданде где се чује ђук, и не забадати свој нос у сваку сенку, да не дође по нас ђаво, или... да нас не поједе помрчина!

И, готово срдито и без лаку ноћ, погнуте главе а све колачки, напусти трем и механу.

Погледах у небо, почесих се по глави, па се дигох и ја да потражим вечеру и конак.

II

Али то ми вече не избијаше никако из главе чаробна слпка дивне младе женице страховитог криумчара — Црнога Микље!

И, поред свега убедљивог утиска што га произведоше на ме преплашени савети рибареви, да гледам своја посла и да не забадам нос свој у сваку сенку, радозналост беше силнија: хтедох да што више сазнам из прошлости и садашњости тога занимљивог супружничког пара: Микље и Бисе...

Како имађах имања у Остружници, то сам га чешће походио, и ако не увек, а оно више нередовно, из неодољиве жудње и потребе, да се разонодим од варошке уке и надишем чистога сеоског ваздуха. Зато у село долазих врло често и у свако доба дана: с вечери, у подне, пред мрак и посред црне ноћи, чим би ми се указала прилика.

Никад не идох без ловачке двоцевке и опреме, у коју поред праха и олова, као понајглавније спадаше све оно, што би једнако утеривало у лаж злураду подсмешљиву пословицу: »ловцу... мућак у лонцу!« т. ј. хладна јестива и пића као коњак и румена винца.

Можете мислити, с каквом сам жудњом и нестрпљењем очекивао развој догађаја ове романтике и са каквом се пасијом прихвађах сваке и најмање прилике, да што више сазнам из тог — романа!

И ту жудњу и то нестрпљење моћиће лако да појми сваки онај, ко је ма кад имао какву пасију, приближио јој се, уочио је и осмотрио, па му у грудима срце чисто премире од страховања да му се не измакне.

Али распитивањем у селу, што могах дознати о Микљи и Бисенији, о прошлости и о њиховом садашњем животу, беше врло мало, више у сувопарним одломцима.

Црни Микља, беше пола див, а пола баук.

О његовим подuzeћима, досетљивости и духовитости, смелости и неустрашивости, беше пуно прича све више — мање измишљених него истинитих. Ал све то за мене не беше ништа, наспрам онога, што увртех у главу о роману и о романтици, кад први пут згледох и „зналачким« оком оцених у памети, кримумчара и његову младу женицу, стварајући у себи мишљење о њима!

Изгледа да је Микља узео Бисенију из љубави. Допала му се једном приликом, кад ју је посматрао, невиђен од ње, како је весела и хитлена, чила и живосна као веверица.

Озбиљни Микља још више се намрштио тада и што никад — плануо је те вечери на гозби, разлупао неколико оканица и чаша у пијанци и у теревенци са сељацима својим. Он беше увек присебан, хладан, ђутљив и осамљен, трезвен и умерен, — ал те ноћи, постидео је прве бекрије сеоске!

Па и опет није да је био пијан, само ћефлејисан, кад су га у зору, пратили Цигани с певанијом и свирком, кроза село, а у пратњи његовога ноћашњег друштва!

Још се није добро ни одјутрило, а пред сиротном учерицом младе Бисеније, саморане, остављене сиротице, без оца и мајке — заустави се цела ова ноћна тевабија, с Микљом на челу.

И тако дакле, Микљи дође то јутро, да руни ненадно у њену сиротну кућицу са момчадијом и одабраном китом најважнијих људи, праћен свирком и попевком!

Ал још више је препао сеоскога кнеза, попа, учитеља и још неке разборите људе, што те ноћи заједно на гозби уживаше, јери они једном видеше Микљу у расположењу обичних смртних бића. Ни један слутити није могао, а Бисенија по најмање, шта ће се сад збити.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

* * *

(Ю. ЖАДОВСКАЈА)

Жарко, сјајно сунце с виса просијава,
Своје топле зраке црној земљи даје.
А пучина даљна, чиста неба плава,
У покоју слатком, безграничном сјаје.

Жудим, тражим хлада, да ми чело блажи;
Мира — ма да живот нигда мира нема,
Ипак душа бона одморишта тражи —
Да одахне лако — кад се миру спрема.

Нек зелени гора, шуми тихом тајном,
Под сунашцем које нови живот ствара,
И плодови нек зру на сунашцу сјајном,
И нек цвеће нежно крунице отвара.

Јер кад једном падне, свене лепо цвеће,
Зрак га сунца нигда повратити неће;
А плод рани, нови кад обори слана,
Никад, никад више не роди га грана.

М.

ГДЕ ПОЖОРАНЦЕ ЗРУ

од
Н. А. ЉЕЈКИНА

(Наставак)

XXXVI

Три сата после доласка Иванови и Коњурић већ су излазили из гостионице. Они су попли да разгледају варош и њене знаменитости. Гостионица је на њих учинила пријатан утисак, премда, као и свуда за време њиховог путовања по иностранству, у њој не беше рускога самовара, који су тражили, да заваре чај. За две собе, врло удобне, платили су само по пет динара. Управник гостионице говорио је француски, чак се нашао гостионички момак, који је знао по неке француске речи, тако да Глафира Семјоновна није чак имала ни потребе да избацује и талијанске речи, које је она с таквом вољом изучавала у књижици „Разговора“ за време пута. Излазећи из гостионице у шетњу, она се као и увек, накинђурила што је могла боље и прикачила на себе чак брилијантски брош, брезлетну и минђуше. То је обратило пажњу Николаја Ивановића.

— За што си ти те брилијанте метула? рече он. — Знаш ваљда, да је Италија земља бандита, сама си нам то причала, па ипак си на себе натрпала брилијанте.

— Којешта... Ја сам говорила, да се у путу то може десити, а Рим је варош, велика варош, сам папа римски, у њему живи; онда какви бандити ту могу бити! Па и колика је маса света свуда по улицама. Та ми смо ишли, видели смо. Било је изјутра рано, па и тада је свуда било препуно света...

— Не, не, млада госпођо, ја ипак моје капитале из чизме нисам извадио, саопшти Коњурић. — Ево код мене на сваки случај један златник у новчанику заједно с два динара, а остало је у чизми. Па и боље је тако, човек је спокојнији. Наметиш на ма какав рулет, на игру у коње, тада те могу очерупати само с једним златником. Чизме сигурно пред целом публиком нећеш с ногу свлачити, да отуда новац узимаш те да повратиш што си изгубио!

— Та нема овде рулета, нема овде игре у коње. Рим са свим није тиме чувен, — умиривала га је Глафира Семјоновна.

— Ипак је много zgodније, кад је новац у чарапи под петом. Човек је слаб...

— Није Рим чувен рулетом, већ својим старинама, развалинама, црквама — то ти је све.

— А ром¹⁾, ром?... Та ви сте говорили, да је ром овде врло добар, за то Французи, Рим Ромом и зову.

— Ја никада то нисам говорила. То сте ви измислили; о Риму сам ја читала. Овде треба пре свега развалине гледати, за тим чувену Петрову Цркву.

— Пре свега римскога папу.

— Та папу ћемо видети у Петровој Цркви за време литургије. А сад да узмемо кочијаша па нека нас вози по развалинама. Колосеум... Ту је Колосеум... Грдно Позориште, циркус, где су људе кажњавали тиме, што

су их натеривали да се бију с дивљим зверовима. Ето тамо ћемо и отићи.

— Јест, јест... И мени су говорили, да тај исти Колосеум треба видети, кад будемо у Риму, рече Николај Ивановић.

Разговор се водио у дворишту гостионичком. Ту беше водоскок, око њега неколики малени станови, за којима сеђаху редовни становници ове гостионице.

По свршену разговору они изидоше на улицу. На мах окружи их гомила људи у испепану оделу. Ови, мешајући у говору талијанске, француске и немачке речи, поднесоше им албуме римских знаменитости у црвеном повезу и говорише: Coliseum... Pantheon... Forum Romanum... Basilica Julia... Palazzi de Cesari...

— Гле, и ови нам нуде слику Колосеума... рече Глафира Семјоновна, разгледајући један албум.

— Una lira... (једна лира, т. ј. франак), виче један од ових испепаница, мунувши и Коњурићу у руке један албум.

— Mezza lira (по франка)! утиче се у погодбу други, спуштајући цену.

— Марш! Шта сте навалили! осече се на њих Коњурић.

Николи Ивановићу притрча у тај мах девојчица у поцепаној одећи, суну му у спољашњи џеп од хаљине букетић цвећа, па одмах стаде богорадати за милостињу.

— Тфу! да чудна народа!? Па ови су Талијани гори од Чивута по наметљивости! рече Николај Ивановић.

Глафира, таман купи себи један мали албумчић за пола франка, а продавац јој стаде наметати један велики албум за два франка. Беше то неки старац, с дугачком косом, у сламном шеширу и накарадну руку. Глафира Семјоновна још не бејаше раскрстила ни са старцем, кад продавачица цвећа прискочи и задену јој један букетић. Наши Руси беху, буквално, опседнути са свију страна.

— Коше! Коше! дрекну Глафира Семјоновна и махаше рукама на кочијаша, који недалеко одатле стојаше.

За тренут ока неколико кочијаша узмахнуше бичевима и појурише с колима право на наше путнике и на продавце. Настаде свађа. Продавци албума показаше кочијашима незгодно састављену песницу, а кочијаши потегоше на њих камцијама.

— Брже у кола, господо! Иначе ће нас изгазити! зачу се глас Глафире Семјоновне.

Сви троје поскакаше у кола.

— Але, але, коше! командује Глафира у забуни.

Кола се кренуше, али продавци албума потрчаше за колима и наметаше своју робу, и тек, пошто одмакоше једно педесет метара, ови засталоше, упућујући псовке и претње кочијашу. Кочијаш се окрену и запита нешто своје пасажере.

— Разбери шта говври, ако можеш! рече Глафира и слеже раменима. — Ву парле франсе? одврати му она.

— Si, madame (да, госпођо)! маше кочијаш главом, а опет наставља говорити неразумљивим језиком.

— Он сигурно пита куда ћемо, приметиће Николај Ивановић.

— Ах, да... Дабогме... Видиш, нисам му ни казала куда ћемо... Ми ћемо да гледамо развалине... Рјуин, коше...

¹⁾ Рум.

Буар рјуин... издавала је она заповест. — Колизеум.
Буар Колизеум...

Ah, Coliseum! Si, madame....

— Еј, мусју кочијашу! Вози, да нам папу римскога покажеш! викао је за свој рачун Коњуурин.

— Иване Кондратићу... Оставите се ћорава посла! Не буните човека... задржава Коњуурин Глафира Семјоновна. — Најпре нам ваља развалине прегледати.

— Е, кад је у развалине, онда у развалине, мени је свеједно. Само нећу у рулет! Колизеум је стари театар, цирк... Тамо ће јамачно бити и бифе, да попијемо по коју од онога најбољег рума римскога?

— Ах, Боже мој, од куда би то знала? Нисам ли ја, као и ви — први пут у Риму?

Путем наилазише на развалине. Кочијаш се окретао пасажерима, показивао им старине бичаљем и говорио без престанка.

— Шта вели овај, Глаша? пита жену Николај Ивановић.

— Ама баш ништа не разумем, што говори, одговори ова. — Рече да говори француски, кад сам га отоич запитала, а сад брбља само талијански.

— Тхе, шта ће нам и да га разумевамо. Нека га нека мрмља; ми ћемо седити и гледати, имамо очи, хвала Богу! примети Коњуурин.

— Али, ми треба да знамо бар то, како се зову ове развалине, одговори му Глафира.

— А што да знамо? Отићи ћемо одавде, и онако ћемо их заборавити. Јер, кад видимо већ да су развалине, кад видимо да су старе, толико да је трава по њима порасла, — онда је то сасвим довољно за нас.

Наићоше на поширок простор, сав засејан камењем; површина му беше много нижа од улице. Тамо се могаху опазити остаци изломљених стубова и камени карнизи. Кочијаш застаде, обострми доле бичаље и свечано рече:

— Forum Romanum!

— Форум Романум, преводи Глафира Семјоновна његове речи.

— А шта је то што говориш? И каква је ту, управо, ствар била? пита је Коњуурин.

— Па,... судећи по каменим стубовима, мора да је ту био какав незнабожачки храм. Видиш идола где лежи? — говораше Николај Ивановић.

— Гледај, молим те! Баш прави идол! Чудо, море, што тај папа гледа све ово, па баш ни хабера! Бајаги хришћанин, а овамо — држи идоле!

— То држи због старине, тумачи Глафира Семјоновна. — То је управо старина. Видиш, доле, како свет иде и колоне разгледа? Ено и степеница за силазак... Хоћемо ли и ми сићи доле да то видимо?

— Нема се ту зашта силазити! А и одавде се све лепо види. И... онако по савести да кажемо, нема се ту шта ни гледати!... А да је ту, рецимо, какав ресторанић, онда би била друга ствар, — говорио је Коњуурин.

Око Форума су развалине: храма Касторова и Полуксова, храма Јулија Цезара. Кочијаш је и њих показао бичаљем, прсипао безброј историјских назива, давао о свему своја објашњења, али га одавно нико није слушао.

— Колизеум, коше!... Монтре ну Колизеум... У е Колизеум? рекла би му, с времена на време, Глафира Семјоновна. А он би на свако тако питање одговорио:

— Coliseum? Si, madame.... па би опалио бичем мимо коња, и — одмицао даље.

— НАСТАВИЋЕ СЕ —

КАКО СЕ ЧОВЕК МОЖЕ ПРОСЛАВИТИ

— Причајте нам, докторе, какав сте најзанимљивији случај имали у вашој пракси?

Ово је питање учињено доктору Турнекету, који беше напустио праксу, на банкету, којим смо ми, млађи лекари, хтели да почаствујемо његов повратак у приватан живот.

— Мени се чини, — одговори он после кратког размишљања, погледајући нас добрим очинским погледом поврх својих златних наочара, — најзанимљивији случај био је — први догађај из моје праксе.

— Па зар немате права да нам то испричате?

— О, зашто не. Баш и кад би била каква тајна, опет немам разлога да је сад кријем. Ево је прошло већ педесет година, како сам се био настанио у Норну и ступио у борбу са старим Карфером, који је дотле имао монопол „осветљавати глупацима мрачан пут к смрти“. Кад год би се срео са мном на улици, никад није пропуштао прилике да ме одмери страшним погледом, и вазда се о мени изражавао са омаловажењем. Он је, без сумње, имао намеру, да у самом почетку предупреди сваку моју помоћ. Ја нисам могао имати праксе, докле год се он могао помагати. Али једном се догодило да је некакав бедник пресекао себи грло, на срећу, у осталом, не повредивши артерију. Слуга, који је био послат Карферу, није га нашао код куће и дотрчао је к мени. Ја сам одмах пошао за њим и, нашао рањеника толико малксалог губитком крви, да је једва показивао знаке живота. Одмах сам му усую у уста неколико капљица лекарије за узбуђење, које му је у неколико повратило снагу и, већ сам хтео приступити привезивању ране, кад на један мах стари Карфер нагло отвори врата и љутито ме одгурну у страну. Свакојако он је био у праву то учинити, јер су њега прво позвали и, ја му се нисам могао противити.

— Хм! гунђао је он, док је држао било болеснику, које је због датих му капљица почело јаче куцати, — шта сте то урадили?

— Дао сам му капљице, које узбуђују срце.

— И изазвали сте му грозницу, — рече старац, не обраћајући више никакву пажњу на мене.

Затим је узео своју ланцету и стао болеснику пуштати крв, која је још остала у њему.

— Ви можете бити задовољни вашим радом, — мумлао је он, кад је болник уздахнуо и мртав се стропоштао на узглавље.

Мени се хтелo да праведним гневом скинем са себе кривицу, која ми се набацивала за смрт несрећног болесника, па ипак, које по погледима, које према примедбама већине присутних, био сам уверен да моја реч неће имати никакве вредности противу овог сметеног незналице и, шта сам могао боље учинити него ћутећи отићи. Кад год ми је дошло на згoду, ја сам причао о томе догађају и говорио како је у ствари било, и доказивао правилност мога рада. Лек за поткрепљење био је врло потребан, е да би изазвао готово угашену животну енергију; објашњавао сам и тврдио, да је права лудост пуштати крв човеку коме је већ толика крв истекла. Али слушаоци су само климали главом и додали, да је доктор Карфер искусан хирург и да би добро учинио да се од њега „поучим којечему“.

Мој глас, као доктора, и раније није стајао бозна како, али сад се сасвим поколебао. Био сам готово изгубио сваку наду на поправљање мога положаја и, већ сам помишљао: не би ли боље било да одустанем од борбе и да оставим судбини популарност старога Карфера, кад једне вечери, мене позове један господин, који је скрхао ногу.

Овај је господин био уважен човек, средњих година, бећар, који је од скора почео бацати погледе на једну богату госпођу, једних година с њим. Желећи да у ходу ускочи у каруце, он се сплете, паде, и по несрећи падне испод точка, који му раздоби ногу готово до колена. Њега на носилима однесу кући и пошљу на све стране, као што обично бива у оваким случајевима, да зову лекаре, па, овом приликом и Карфера и мене. Обојица смо дошли некако у једно време.

— Стрaшан прелом колена и мишића, — рече он и ухвати својом грубом шаком изломљену ногу, коју је дрмајући пипао испод покривача.

— Треба одмах ампутирати целу ногу, — додаде и отвори свој јанцик са инструментима.

— Није ми потребна ваша помоћ, рече пацијент, са необичном енергијом према његовом стању. — Ја желим поверити се доктору Турнекету.

Сви се с чуђењем погледаше, а лице старога Карфера изгледаше мрачно као облак с градом.

— Нека би се ваша крв окренула противу вас, зашпта он претећи и, узев своје инструменте оде, јако залупивши вратима.

— Ја бих желео на само остати с доктором, рече болесник присутнима, кад је Карфер изишао. Кад ми будете требали позваћу вас.

— Али ви, сигурно, нећете тиме да кажете, како сте ампутирали ногу без туђе помоћи? питао је, преко стола, мали окретни доктор.

— О, за цело не. Као што знате, паћеник је намеран био оженити се богатом госпођом, и као претенденту, чинило му се, да је боље имати обадве ноге него једну, и зато смо се решили не вршити ампутацију, на шта сам и пристао.

Сутрадан срео сам на улици старога Карфера. Као обично он се увек намршти кад ме сретне и прође мимо мене, а сад застале.

— Како је вашем пацијенту? запита ме са надмено презривим осмехом.

— Славно, одговорих ја.

— То је, чини ми се, прва ваша ампутација?

— Није ни прва ни последња, — рекох ја. У опште нисам му ногу ампутирао.

— А нога је била сасвим размрскана!

— Јесте.

— И ви је опет нисте ампутирали?

— Нисам.

— И не мислите то учинити?

— Да богме да нећу.

— Онда ћете добро учинити, ако му за раније поручите гроб.

— Ја мислим да је гробар сад заузет копањем гроба за вашу последњу жртву, — рекох му и похитам даље, не додав више ни речи.

У току целе недеље, болесник није виђао никог сем мене и момка, који му је доносио јело. У шестој недељи ја сам склонио скрхану парчад, а после једног дана срећни пацијенат већ је могао ходати тако добро као и пре. Моје су име спомињали на свима раскрсницама. Па и сам Карфер није ништа могао пронаћи за исмевање, јер је сам свуда причао о опасном прелому ноге и предсказивао скору смрт пацијентову. Мој труд изазвао је најлепша надања и сви пацијенти Карферови, гомилама су јурили к мени тако, да је стари доктор гунђајући морао напустити практику.

— Прелом је, дакле, заиста био тежак, као што рекосте у почетку, запита опет мали живахни доктор који је седио према њему.

— Ни најмање.

— И последица тога није било ни најмање храмање?

— Не више него пре; заиста је у почетку био мали недостатак, који је, ипак, затим био сасвим уклоњен.

— Чудновато, повиче мали доктор.

— Ни мало није чудно. Сва је тајна била у томе, што је сломијена нога била од дрвета и ми смо је заменили новом и бољом.

ИСТОЧЊАЧКА МУДРОСТ

прикупио Егмон Аладин

Слаб човек, који је на опрези од моћнога непријатеља, ближи је своме спасу, него моћан, који свога слабог противника потцењује. Презрен непријатељ је често опасан, као што се нежан зелени изданак на грани често развије у чврст, шиљаст трн.

*

Пророк вели: Завист прождере сва добра дела, као што ватра поништи дрво.

*

Како мора да је велика несрећа некога човека, кад види да га сажаљевају и његови завидљивци!

*

Неће пропасти човек, који познаје своју снагу.

*

Једна изрека теолога Схафија: Одиста је добро за човека, да познаје вредност свога положаја и границе својега разума, па према томе да поступа у животу.

*

Баво је говорио: Три су ствари, које ја себи желим, па да човека сасвим подвргнем под своју власт: да се сам себи чуди, да много полаже на своја добра дела и да заборавља своје грехе.

*

Ибен Чеваба затражи једном од свога роба чашу воде. Кад је роб на ову заповест свога господара одговорио: „хоћу!“, наредио је господар, да га казне. Неки су га упитали за узрок: — „Хоћу!“ може само онај да каже, који би могао и „нећу!“ рећи, а то се овоме не пристоји.

*

Једном упиташе Хасана, шта је то смиреност? „Она се састоји у томе“ одговори он, „да се поносито уздигнемо изнад богатих и моћних“.

*

Ако своме суседу нанесеш штете, Бог ће учинити, да он твоју кућу наследи, — каже једна арапска пословица.

*

„Зашто продајеш своју кућу?“ упиташе једног човека. — „Јер не могу да продам својега суседа“, одговори он.

*

Распитај се о суседу, пре него што кућу купиш, и о сапутнику, пре него се на пут кренеш, — каже друга арапска пословица.

*

Калиф Омар је говорио: „Нико не може на дуже време да скрије од људи свој прави карактер; сваки суд пропушта оно, што у себи садржи“.

*

Љубазно лице задобија пријатеље; ведар поглед је мрежа, у коју се љубав хвата, вели Софијан бен Ојаина.

*

Ел-Мусави рекао је о неком човеку, који је имао лепу спољашњост али ружну нарав: „Лепа кућа са неваљалим кирајџијом“.

*

Буди лукав, кад си међу лукавима, а начини се глуп, кад си међу лудацима.

*

Не терај шале са великима — навући ћеш тиме често мржњу њихову; нити са сићушнима — јер ће се према теби много обезобразити.

*

„Којој се врсти људи сме најмање веровати?“ упиташе неког мудраца. — „Онима“, одговори овај, „којима је увек у устима вера и оданост“.

*

Шта је опрезност? — О људима рђаво мислити.

*

Живот је само немиран сан, а смрт је буђење.

Ј. У.

КЊИЖЕВНОСТ

Психологија од Матића из Јародине

1

Школа понеке људе — унесрећи.

Својим идеалним радом она, често пута, унесе у свест многих лица апстрактно знање и чежњу што се са наслеђеним способностима истих не да идентификовати.

Услед те наметнуте свести школом и њих самих, душа таквих особа остаје целога века непокојна; вазда уображава нешто више, жели, тражи, чезне. У њој се јавља нека искра разума са реченим својством, али нема унутарње снаге, да би то у себе потпуно примила и такве воље да то постигне.

То су фатални људи.

Да су били остављени себи и да су биле одмерене њихове личне способности, они би остали — према својој вредноћи — изврсне писмоноше, кондуктери, спедитери, самсари и т. подб. Овако су за жаљење, јер ви видите, да је промашен циљ њихова опредељења.

2

Карактерно је у оваких лица, да су обично врло вредна и трудољубива, те школу сврше добро и испите, често, положи одлично. Показују се дакле, гладни науке и тиме вас подсећају у свему на оне мршаве краве из фараонова сна, које су појеле 7 дебелих, па су ипак остале — мршаве.

С овим опет у вези је друга једна особина код њих, а то је јака склоност за писањем. Наравно ово је за књигу права погибао. Јер како су охоли, њима ништа није да изнесу неистинита факта, а то је у науци горе од велеиздаје.

Међутим ако им се замери на том послу, они безобзирце грде, псују, кезе се — само да вас одбију. Тако је за њих и постала фраза: Die Narren macht das Wissen ungezogen.

Нема им, дакле, помоћи. Нису глупи ал им је свест борнирана. Они не виде да само подражавају и у свему — подбацују.

3

За карактеристику оваких типова наведе нас један, тако звани, професор, чије се име налази у овом натпису.

Кога од *Звездиних* читалаца може занимати да га и у појединостима позна, тај мора прелистати његов превод: Основи Емпиријске психологије од Јерузалема и мора прислушнути његову дреку у *Искри* бр.: 21, 22,

23 и 24 од критике која је у истоме листу изашла, а у бр. 15, 16 и 17.

Ту је он цео представљен.

4

Реченом преводу указано је и сувише пажње кад смо га озбиљно критиковали у поменутим бр. *Искре*, али то је било у интересу публике, јер је наопако урађен и био би само од штете, ко би се не знајући на њ осло- нио; а Матић је бар без тога греха могао остати.

Што смо данас подвргли посматрању самог прево- диоца, повод је његов одговор на ту критику, али опет једино у интересу публике, да боље запамти оваке ти- пове у којих нема више од две вијуге у мозгу, а хоће да раде и на науци. Више се дакле о тој ствари нема шта рећи и с овим је свршавамо.

Љ.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

Како се свршава љубав? — Глава прва књиге љу- бави увек је интересантна, привлачна, појезијом омотона. Али кад књигу даље прелиставате, страну по страну пре- врћете, док не доспете до краја, шта тамо налазите? Шта стоји написано у последњој глави те значајне књиге? Како се свршава љубав? — У комедији се она свршава са браком, јер кад дође до тога да се Јованка и Мило- рад могу венчати, завеса се спушта да се више не дигне. „Даље је ствар озбиљног драмског писца, вели писац ко- медије; ја сам вам само показао, какве заплете морају њих двоје да савладају и колико морају лутати док не стигну у храм брака.“

У драми свршава се љубав на груб начин, некако суморно, тамно. Драмски писци претпостављају брак као некакву гробницу, у најблажијем виду као леденицу, у којој се љубав замрзне, укочи. Али неће бити баш тако. Озбиљан драматичар мора по дужности да представи крај љубави као нешто тужно, пуно мучења. Њега интересују само судари, распаљиве страсти, несугласице које воде заплету. Он нема посла са браком, у коме љубав не вене, у коме се живот у срећи развија. Такав брак драмати- чару не даје довољно материјала за експлоатисање. Али, Богу хвала, има и таквих бракова, и ако су, истина врло ретки. Оно и у таквим браковима љубав претрпи неку измену у току времена; али ако она и изгуби што у снази и свежини, услед вечног понављања оног што је и јуче било, љубав ипак налази насладе у заједничкој бризи и радости, она се претвара у ону нежност супружника, која вечно траје. Крај љубави може дакле наступити само кад је љубав поникла случајно, кад се појавила и сувише маркирана услед пролазне наклоности, често као ђеф, па није »законитим путем« заштићена од пропасти.

На питање: како се свршава љубав? — одговорио је један француски писац: као и ватромет. Ракетле про- диру у ваздух као усијане змије, небо блешти од силне

ватре. Диван приказ! Усхићени сте од онога ватреног сјаја! Па се тек у један мах све угаси и копрена мрака за- клони оно шаренило, које вам је очи засењивало. Оборите главу, одете кући, жалосни и ћутећи, а може бити и да се горко смејете, како вас је онај сјај могао за неко време занети....

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ

Н. Н. Н. Ваљево — Примили смо 3 дин.

Поп Здравку — Богатић. Примили смо 3 дин. за стару претплату.

г. Б. Маршићанину — Смедерево. Примили смо 6 д.

г. Тод. Елаковићу — Београд. Примили смо 1·50 за стару и 6 дин. за ову год.

г. Д. Ђирковићу трг. — Београд. Примили смо 6 д.

г. Ал. Ј. З. Поповић, индуст. — Београд. Примили смо 3 дин.

Г-ђица Харишева, овде. Примили смо 2 дин.

г. М. Рајковићу, нач. окр. — Крагујевац. Примили смо за 6 мес. претплату.

г. Јовану Стојановићу, адв. — Зајечар. Примили смо претплату за 3 мес.

г. Кости Костићу суд. — Шабац. Послати 3 дин. при- мили смо.

г. Михајлу Т. Митровићу гимн. — Ниш. Примили смо 24— дин. претплате за прошлу годину.

Читаоцима

Ко од г. читалаца не положи претплату на Звезду до закључно **25. ов. месеца**, обуставићемо му лист од 1. фебруара а наплату за дуговање тражићемо надлежним путем.

Ову меру морамо предузети с тога, што има много читалаца који радо читају, а не радо пла- ћају, а тиме штете издаваче листова јер се ови излажу трошковима за већи број штампања листа док читаоци неће исте да плаћају.

Најбољи начин за претплату препоручујемо да се претплате код својих пошта: тиме ће бити сигурни да ће лист тачно и сигурно добијати.

Администрација „Звезде“.

Садржај: „Синоћ“ (песма) — „Глава у торби“ (наставак) — * (песма) — „Где поморанце зру“ (наставак) — „Како се човек може прославити“ — „Источњачка мудрост“ — „Књижевност“ — Занимљиве ситнице“ — „Одговори администрације“ — „Читаоцима.“

Власници: Ст. М. Веселиновић и Павловић и Стојановић Штамп. Павловић и Стојановић дубров. ул. бр. 9. — Уредн. Ј. М. Веселиновић